

פרשת וישב תשפ"ב

גליון 269

נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

בס"ד

בית שלמה

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמת

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן
הרה"ק רבי חיים אבישלום ב"ר עזרא
מור"ד אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה רב
הרה"ק רבי משולם זושא ב"ר אהרן יוסף
דודנו דוד ב"ר משה זאב
רבינו אברהם בן משה
הרה"ק רבי ברוך ב"ר יחיאל מיכל
הרה"ק רבי דוב בער ב"ר אברהם
הרה"ק רבי משולם פייביש ב"ר דוב בעריש
הרה"ק רבי בנימין זאב וואלף הלוי ב"ר
שמואל
הרה"ק רבי דוב בעריש ב"ר משה
הרה"ק רבי ברוך ב"ר מנחם מענדל
שמעון בן יעקב משבטי קה
הרה"ק רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא
הרה"ק רבי יחזקאל
רבי אליעזר אשכנזי ב"ר אליהו
הרה"ק רבי פינחס בן הייב ר' יעקב יוסף
רבי מרדכי הלפרין ב"ר יואל
הרה"ק רבי אברהם ב"ר יצחק חריף
הרה"ק רבי אלימלך לוי מטאהש ב"ר
משולם פייבוש
הגה"ק רבי חיים חזקיהו מדיני ב"ר רפאל
אליהו

לקבלת גליון זה למייל שלחו בקשה ל- MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בָן זָקֵנִים הוּא לּוֹ וְעָשָׂה לּוֹ כְּתֹנֶת פְּסִים" (ל"ז, ג')

רש"י - בן זקונים. שנלד לו לעת זקנתו. ואונקלוס תרגם בר חכים הוא ליה כל מה שלמד משם ועבר מסר לו. דבר אחר שהיה זיו אקונין שלו דומה לו לבקיאות יש ללמדו בקיאות ואין לכפות על התלמיד חלקים בתורה שעפ"י שורש נשמתו של התלמיד הוא לא בא לתקנם בגלגולו זה וכמובן שאין הדברים אמורים על הלכות שכולם צריכים לדעת על מנת שיוכלו לקיים את מצוות התורה אלא המדובר על לימוד תורה בהלכות כגון הלכות ייבום וחליצה בן סורר ומורה הלכות קרבנות וכדומה שלא בהכרח הם מעשיות לימינו וזה מה שכותב רש"י שהיה זיו אקונין שלו דומה לו דהיינו יעקב ידע מה ללמד את יוסף שכן הם היו דומים ולכן יכול היה יעקב להתאים את עצמו ליוסף כמו שצריך ולפיכך דווקא ליוסף הוא העביר את כל התורה שקיבל משם ועבר לפי שיוסף היה דומה לו

ונשאלת השאלה מה הקשר בין שני הפירושים שמביא רש"י וניתן בס"ד לתרץ כי בפירושו רש"י בא ללמד אותנו את סדרי הלימוד שצריכים להיות בין הרב לתלמיד, הראשון שרק מי ששימש תלמידי חכמים יכול ללמד את האחרים אחרת יש חשש כי הרב בעצמו לא הבין את הדברים לאשורם כאשר למד לבד בלי הדרכה ובלי בדיקה מוסמכת של רב בעל מדרגה יותר ממנו וזהו שכותב רש"י כל מה שלמד משם ועבר מסר לו דייקא ולא נאמר את תורתו סתם הדבר השני הינו שעל הרב ללמד את התלמיד עפ"י צרכו של התלמיד ולא לפי רצונו של הרב דהיינו אם הילד נמשך להלכה יש ללמדו הלכה אם נמשך

"וַיִּפְקֹד שָׂר הַטְּבָחִים אֶת יוֹסֵף אֶתֶם וְיִשְׂרָת אֶתֶם וַיְהִיו יָמֵים בְּמִשְׁמֶר" (מ', ד')

רש"י - ויפקד שר הטבחים את יוסף. להיות אתם: ויהיו ימים במשמר. שנים עשר חדש נשאלות כמה שאלות הראשונה למה שר הטבחים מינה את יוסף להיות עם שרי פרעה הרי יש שר בית הסוהר שאמור להיות אחראי שאלה שניה מה קרה שיוסף משרת אותם הרי כבר נאמר שיוסף היה המנהל בפועל ועפ"י דבריו היו מתבצעים הדברים או מה קרה שהוא בעצמו צריך לשרת בפועל שאלה שלישית מה בא רש"י לרמוז שהיו במשמר שנים עשר חדש ונראה בס"ד לתרץ את הכל כי שר הטבחים רומז על עניין הכפרה שכן יום טבוח הוא יום שמקריבים בו קרבנות וקרובין בא לשם כפרה ואותם נשמות האסורות בכבלי האסורים ללא כפרה מבקשות מיוסף שהוא הצדיק לעשות להם תיקון לנשמה על מנת שאחרי שנים עשר חודש יצאו מגהנם שכן דין רשעים בגהנם שנים עשר חודש

הַאֲחִיז הַשְּׂתַפְיִן שֶׁנֶּפֶל אֶחָד מֵהֶן לְאִמְנוּת, נֶפֶל לְאִמְצַע. חָלָה וְנִתְרַפָּא, נִתְרַפָּא מִשָּׁל עֲצָמוֹ. (בבא בתרא ט, ד)
וכן אנו מוצאים בגמרא (בבא בתרא קמ"ד, ע"ב) שכוונת המשנה באומרה חלה הכוונה בפשיעה לכן הוא מתרפא משל עצמו אך אם חלה באונס שבדרכנו נפרש שהוא תינוק שנשבה על האחים מוטלת החובה לרפא אותו הגמרא ממשיכה לשאול כיצד נהיה אדם חולה בפשיעה ועונה הגמרא דאמר רבי הנינא הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים כלומר חוליים הבאים ע"י צינה וקור וברדכנו נפרש חוסר חמימות בעבודת ה' כמו שנאמר בעמלק "אשר קרץ בדרך" שע"י קרירות בעבודת ה' הולכים ומדרדרים רוחנית ועל זה מסיימת הגמרא שומר נפשו ירחק מהם ידוע כי אחי יוסף חשבו כי יוסף לא מתנהג כשורה כמובא בספרים על אף שגם אביו הוכיח אותו על דבריו בחלומות והיות והם סברו כי הוא בבחינת חולה בפשיעה ח"ו שעליו נאמר שומר נפשו ירחק מהם לכן עשו לו את הנעשה וכל פעולתם היתה לשם שמים

ידוע שכל ישראל ערבים זה לזה בחינת שותפות ואם אחד מישאל נפל מדרך התורה לאמונת היינו לאמונות זרות נפל לאמצע היינו כל האחים צריכים לעשות חשבון נפש מדוע קרה דבר זה שהרי יש ערבות בין כולם וכנראה לא מספיק תמכו בו כבר כשראו שהוא מתחיל להתדרדר רוחנית לפני שנפל וכן כותב רש"י בויקרא (כ"ז, ל"ז) וכשלו איש באחיו זה נכשל בעונו של זה שכל ישראל ערבים זה לזה (שבועות ל"ט, ע"א) וממשיכה המשנה לומר חלה ונתרפא כלומר ששקע בתוך החולין נתרפא משל עצמו שרק ברצון עצמו יכול הוא לצאת ממצבו ואין יכולים לכופו על כך שכן לא ניתן לכפות על אדם לחזור בתשובה אך למנוע ממנו לעשות רע אפשר וזה מה שמסיימת המשנה נתרפא משל עצמו ע"י כוח הרצון שלו לצאת ממצבו הרע הצליח להתרפא ולחזור בתשובה

משנת הצדיק - הרה"ק רבי יצחק הוטנר זצוק"ל זי"ע - כ' כסלו
רבי יצחק נולד בוורשה שבפולין לרב חיים יואל הוטנר סוחר אמיד ולמדן ליטאי ולרבנית חנה שהגיעה ממשפחה של חסידי גור. למד והתחנך בישיבת סלובודקה בעיר קובנה בליטא, היה תלמיד של הסבא מסלבודקה והוכר כעילוי. 1925 נשלח לחזק את הישיבה אשר הוקמה בארץ ישראל בעיר חברון. בשעות בארץ ישראל התודע לרב הראשי של ארץ ישראל באותם ימים, הרב אברהם יצחק הכהן קוק שהשפיע על דרכו הרעיונית והרוחנית. במכתב לרב צבי יהודה קוק הוא כותב כי כעבור ארבעים שנה מאז שלמד אצל הרב קוק האב הוא מבין עד כמה הוא תלמיד שלו. בתרצ"ב הוציא את ספרו "תורת הנזיר", חידושים על מסכת נזיר, על ספרו זה קיבל את הסכמת הרב חיים עוזר גרודז'ינסקי, הרב אברהם דוב כהנא שפירא והרב קוק. בהוצאות האחרונות הושמטו ההסכמות. בשנת תרצ"ה לאחר שנה נוספת שבה שהה בארץ ישראל, עבר הרב הוטנר להתגורר בברוקלין שבניו יורק. בשנת 1939 מונה לראש ישיבת רבינו חיים ברלין הישיבה הוותיקה ביותר בברוקלין. הוא שילב בישיבה מוטיבים חסידיים במיוחד שבתורה ובחגים. בסוף שנות ה-60 החל לתכנן הקמת ישיבה בישראל ועל כן ביקר בארץ לעיתים תדירות. בשנת תשל"ל, בדרכו מהארץ נחטף לירדן המטוס שבו טס עם אשתו בתו וחתנו, על ידי מחבלים מארגון החזית העממית לשחרור פלסטין. באמצע שנות ה-70 הצטרף לרב דב שוורצמן ויחד עמדו בראשות ישיבת בית התלמוד שנוסף לה השם "גור אריה". בשנת תשל"ט עבר להתגורר בירושלים. שימש נשיא מכון ירושלים והיה מעורבי אוצר מפרשי התלמוד.

בחשוון תשמ"א לקה בשיתוק חלקי עד לפטירתו בליל שישי כ' כסלו באותה שנה, ונקבר בחלקת הנביאים שבבית הקברות בהר הזיתים בירושלים. בשכונת הר נוף שבעיר הוקמה על שמו ישיבת פחד יצחק וכן כולל "אור אליהו", המבוססים על מורשתו. בראשות "ישיבת פחד יצחק" עומד חתנו ותלמידו, הרב יונתן דייוד הנשוי לבתו היחידה ברוריה. מלבד "תורת הנויר", שנוכר לעיל, פרסומו העיקרי הוא סדרת הספרים 'פחד יצחק' – המשלבת דרוש ורעיונות הגותיים בסגנונו של המהר"ל מפראג. הספר כתוב בעברית עשירה ופיוטית, על אף שהדרשות עליהן הוא מבוסס נאמרו בידיש בתו ברוריה כתבה את רוב המאמרים שממיעה מפיו, והרב הוטנר תיקן והגיח. היא תרגמה אותם לעברית ויחד עם בעלה הרב יונתן דייוד ערכה אותם להוצאה לאור. חידושו על הספרא נדפסו במהדורות הספרא עם פירוש רבינו הלל ב"קובץ הערות" בסוף הכרך. בתחילה נדפסו בעילום שמו, על פי בקשתו, ולאחר פטירתו נדפסו שוב בציון שם המחבר.

הרב הוטנר חיבר את הפיוט "בלבבי משכן אבנה", אשר מיוסד על אחד משיריו של רבי אלעזר אזכרי: בלבבי משכן אבנה להדר כבודו ובמשכן מזבח אקים לקרני הודו ולנר תמיד אקח לי את אש העקידה ולקרנן אקריב לו את נפשי היחידה.

מעשה בגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, שהוזמן לברית אצל תלמידו. אחד מתלמידיו הזמין מונית נסע יחד עמו, וכשנכנסו לרכב ראו בפתק את שם הנהג והבינו שיהודי הוא. כשראה הנהג דרך המראה את רבי יצחק, שפניו כפני מלאך, מיד חשב את כובעו על ראשו, לאות כבוד. אמר הרב הוטנר לבחור שליוחו: "אינך יודע לאיזה עולם הבא זכה יהודי זה בעקבות מעשהו...". לתמיחה הבחור סיפר לו רבי יצחק את המעשה הבא:

האדמו"ר הזקן מגור, בעל ה'חדושי הרי"ם' זי"ע, היה נוהג בכל בוקר לטבול במקווה הרחוק מביתו מרחק של מהלך ארבע דקות, אך הוא הקיף את הדרך סביב סביב והיה הולך דרך של למעלה מעשרים דקות תמה הגבאי מאוד על מנהגו, אך לא העז לשאול אותו על כך, עד שיום אחד לא יכול היה עוד להתאפק, ושאלו מדוע מאריך הוא את הדרך. אמר לו הרבי, כי בדרך הארוכה יש שוק, בו עובדת קבוצת יהודים שאינם יודעים קרוא וכתוב. ליהודים הללו אין כל ידע ביהדות, הם לא לומדים תורה ולא מקיימים שום מצוה. "כשאני מתקרב לעבר השוק", סיפר האדמו"ר, "הם כבר אומרים זה לזה: 'ר' איצ'א מאיר מגיע', וכשאני כבר קרוב למקום מושבם הם נעמדים בפני, וכשאני ממש עובר על ידם, הם מנידים ראשם בכבוד לעברי ומברכים אותי ב'בוקר טוב'. זוכים הם בכל יום לייקר את התורה, ונוהגים כבוד בתלמיד חכם, בזכות כך יזכו הם לחיי עולם הבא.

הגאון רבי יצחק הוטנר, היה מתלמידי סלבודקא ומראשוני תלמידי חברון. הם לקחו קבוצה מסלבודקא לפתוח את ישיבת חברון בעיר חברון, והוא היה בין התלמידים, ואיתם הלכו הסבא ר' נטע הירש פינקל, המשגיח הגדול, האבא של ראש ישיבת מיר. אבל הסבא רצה לגדל תלמידים שיהיו נורמליים, לעשות דברים לא נורמליים – הוא לא אהב. פעם הלך הסבא ברחוב, וראה מרחוק את רבי יצחק הוטנר הולך מולו, ורבי יצחק הוטנר מדבר לעצמו. מיד ניגש אליו ה'סבא' במורת רוח ואמר לו: רבי יצחק, עם מי אתה מדבר אמר לו רבי יצחק: אני מדבר עם החבר שלי. שאל אותו הסבא: מיהו החבר שלך? אמר לו ר' יצחק: היצר הרע הוא החבר שלי. שאל אותו הסבא: אם כבר לקחת חבר, למה לא לקחת את היצר הטוב, למה לקחת את היצר הרע לחבר אמר לו רבי יצחק חידוש מבריק: "ליצר הרע שני מעלות, מה שאין ליצר טוב. דבר אחד: מתי שרוצים אותו הוא נמצא, מתי שרוצים אותו הוא בא, והוא חבר שלך. דבר נוסף: הוא בעל כישרון יותר גדול מהיצר הטוב. יש לו את כל הכישרונות... אני מדבר עם היצר הרע ומבקש ממנו שיעזוב אותי."

דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים

שפתי צדיק – הרה"ק שמואל אברהם אבא ב"ר ברוך הגר זצוק"ל זי"ע

"וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהָיָה תַעֲבָה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לְאָמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ" (ל"ז ט"ו)

הנהגה שם תוע"ה הוא שאינו יודע באיזה דרך הוא הולך לפעמים הולך בדרך טוב ולפעמים להיפוך

ועפ"ז נפרש הכתבי קודש וימצאוהו איש כי האדם שיוודע אשר לא עשה טוב עד הנה ומתמרמר על עזבו את ד' תיכף מצא אותו הקב"ה והנה תעה בשדה כי שדה יש בס"א עשו איש שדה ולהבדיל בקדושה יש חקל תפוחין קדישין והאיש הנ"ל אינו יודע באיזה שדה הוא הולך והקב"ה ברוב רחמי חושב מחשבות לכל ידח ממנו נדח וישאלהו האיש כי שאלה הוא לשון בקשה כי הקב"ה מבקש ממנו לאמור שהאיש יאמר מה תבקש וזה שהקב"ה מבקש ממנו הוא יד פשוטה לקבלו בתשובה ע"כ מ"ה תבק"ש (עם התיבות) עולה ה'שיבנו' ד' א"ל"ך ונשבו"ה (עם האותיות) שהקב"ה שואל ומבקש להאדם שיאמר בכל לבו השיבנו ד' וכו' ויאמר את אחי אנכי מבקש כי הקב"ה כביכול נקרא אח ע"ד למען אחי כי אני רוצה לשוב. ע"כ א"ת אחי עולה שם א"ל באת"ש אך אני מבקש ממך עזר נגד היצה"ר וזה הגידה נא לי, כי הגידה הוא לשון המשכה איפ"ה ה"ם רעים עולה (עם ה"ב"ב) עזרי מע"ם ד' היינו שתמשוך נא לי עזרי מאתך כי כשל כוחנו במלחמות היצר ועול הגלות והקב"ה ברחמי יורנו לילך בדרכיו ונוכה לתקן נר"ן בכל העולמות אמן

הנה ידוע אשר עיקר התשובה הוא עזיבת החטא ולקבל על עצמו שכל ישוב עוד לכסלה עד שיעיד עליו הבוחן לבות שלא ילך עוד בדרך רשעים. ואז כביכול פושט יד לקבלו ואומר שובו אלי ואשיבה אליכם והבעל תשובה מבקש השיבנו ד' אליך ונשובה. והנה אם האדם הולך ח"ו בדרך לא טוב אז הוא כנאבד ואם רוצה לשוב ולעזוב דרך רשע אז הוא מוצא מציאה ואז נאמר דרשו את ד' בהמצאו ואח"כ צריך להיות בחי' עשה טוב וצריך לבקש ע"ז עזר וסעד מהקב"ה נגד היצה"ר, אך אם קיבל על צמו בשברון לב לשוב על פשעי הגם שעוד לא עשה מעש"ט ועוד הוא טועה כשה אובד עכ"ו הקב"ה ברוב רחמי ממשך אותו אליו ונותן לו עצות איך לצאת מהטומאה אל הקדושה ועיקר שידע אשר הוא טועה בהבלי עולם העובר כי אם אינו יודע שהוא טועה וסובר שהולך בדרך טוב אין לו ח"ו שום תקנה חלילה

והנה כתיב בתה"ק מצות השבת והוא מתרי"ג מצות וכביכול הקב"ה מקיים התרי"ג מצות ע"כ כשהאדם טועה ויודע נגעי לבבו הקב"ה משיב אבירתו ומוליכו בדרך הישר וזה פירוש הפסוק תעתי כשה אובד אך אני יודע שתעתי ואיני יודע אנה אפנה לצאת מהרע אל הטוב ואין לי עצה אחרת רק לצעוק במר לבבי בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי ובמצוותיך יש מצות השבת אבידה ואתם מקיים המצות ע"כ השיבנו ד' אליך.

סגולה לפרנסה – שמירת הברית

"וַיְהִי עַרְבֹן יְהוָה רַע בְּעֵינֵי ה' וַיִּמְתְּהוּ ה'" (ל"ח, ז') – רש"י – רע בעיני ה', כרעתו של אונן משחית זרעו

בטלים ושלא לטמא את הלשון בשאר דברים אסורים. להיות ניוזר בפרורי הפת. ללמד סגוריא על ישראל וח"ו מלדבר עליהם רע ואפילו על פושעי ישראל. לצייר לפניו קודם השינה דיוקנו של אביו. טבילה במקוה תיכף ומיד באותו יום דווקא נמחה המזיק של קרי. צדקה לעניים. ימסור עצמו למיתה במחשבתו מלעבור אפילו עבירה קטנה. להאמין באמונה שלימה שאין שום מקרה בעולם כלל. לזכות לחיבייא. פריה ורביה בכונה לשם ה'. תשובה מעליא ויתירה. לסמוך גאולה תפילה. ללמוד קודם שכיבה ולשכוב על צד השמאל עם ד' כנפות. לעשות שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחבירו. להשלים בכל יום צ' אמונים ד' קדושות י' קדישות ק' ברכות. לעלות לתורה עכ"פ פ"א בחודש ולומר בריך שמיא. לצייר לפניו שם המיוחד. לקרות ק"ש של האר"י עם וידוי קודם שינה. לאהוב תלמידי חכמים ולכבד אותם. לגדל יתומים תוך ביתו. לשמוע ממחפזי ומגמדפי ולא יענה. להרבות בהדלקת נרות בע"ש ובעי"ט ועונג. מתנות. ישוב א"י וישיבת סוכה. שמירת המועדות. להיות בשמחה. לשתות כוס משקה עם חביריו היראים ולתקוע את ידיהם זל"ז לחיים כמנהג הקדוש ר' ישראל מרוז"ן זצלה"ה

בהמשך מביא המחבר את המעלות של שמירת הברית וכך הוא כותב "שמירת הברית הוא יתד וקשר להיות נשמר מכל חטא והוא הכנה לקיים כל התורה והמצוות... וזוכה לכל הברכות וההצלחות ולשפע רב ולכל מיני גדולה וכבוד ומריק לו הש"ת רב טוב וברכה כד בלי די וזוכה להיות זן ומפרנס" ועיין שם עוד באריכות דבריו הק'

וכך כותב מו"ר זקנו בעל סהרת ישראל זי"ע בענין תיקונים להנכשל ח"ו בפגם ברית וסגולות שלא לבא לזה

ללמוד תורה לשמה ובעיון. וללמוד משניות סדר טהרות. ולחדש חידושי תורה. לשמוע דרשות הרב. שמירת שבת. קריאת שמע ותפלה בזמנה ובכוונה. תפילה בדמעות ובכי. לשמור ציצית ותפילין וימים טובים. ענית אמן ויהא שמיא רבא. דמעות על אדם כשר. השכמת בית הכנסת בכל יום בקר וערב. לכיוון תפילת שמונה עשרה בברכות תקע בשופר גדול ובימים טובים ובימים נוראים בשעת אמירת ומפני חטאינו. תפילה על חטא זה. לכוון בכל יום בתפילת ובה ציצית בשאומר למען לא ניגע לריק אותיות קרי. לברך ברכת המזון בכוונה. לכוון בסוכות בנטילת ד' מינים שהם תיקון לפגם היסוד. לימוד תורה על השולחן. ולתקן תאוות אכילה. ולאכול שירי פרוסת המוציא. לימוד רזין דאורייתא. תיקון חצות. לרוץ לדבר מצוה. לחמם את עצמו ולהזיע בדבר מצוה. ימי שובב"ם ת"ת שמות וארא בא בשלח יתרו משפטים ובשנת העיבור גם תרומה תצוה ושמעתי דעיקר תענית בימים אלו עיקר בערב שבת וזה תיקון לפגם הברית. ימי עומר מסוגלים ביותר לתקן בהם פגם היסוד. ימי טבת ושבט מסוגל לפגם הברית. נטילת ידיים כראוי. לילך לבית האבל. עניים על שולחן. הדלקת נר חנוכה. תענית ד"פ בשנה ג"י רצופים. לגמור בכל שבוע ושובע כל תהילים ועכ"פ כל יום עשרה קפיתליך וט"ל שערי טהרה סקצ"ב מזה. להדר אחר סנדקאות ולפחות שיהיה שם בשעת המילה. ענוה ולהיזהר מבעס. גמילות חסדים. שלא לדבר בבית הכנסת. שלא לדבר ולהפסיק בתפלתו. שלא לדבר דברים